

marrimon. leg. Ubi adhuc 29. cod. de iure dot. & aub.
 6 Quod locum, *cod. de collat.* Dantur tamen duo precipui casus, in quibus proprietates, seu dominium dotis plene transit ad maritum, sed cum obligatione tantumdem soluto matrimonio restituendi. Primus casus est, si dos consistat in numerata pecunia, vel aliis rebus usu consumptibilibus; tunc enim quasi mutui contractus interuenit, ad eoque maritus plenum dominium recipit ipsius pecunie cum sola obligatione restituendi tantumdem eiusdem generis, & qualitatis, soluto matrimonio; *arg. leg. Res in dotem 24. ff. de iure dotium.* Secundus casus est, si res dotales usu non consumptibiles, ut puta domus, prædium &c. Marito æstimata tradantur, non quidem eo solo animo, ut sciatur earum valor, si forte deperditæ, vel diminutæ fuerint culpa mariti, sed ita æstimata, ut æstimatio faciat venditionem, & emptionem; nam tunc maritus acquirit dominium ipsarum, & summæ pecunie taxatæ veluti pretii debitor efficitur, ac soluto matrimonio potest retinere rem, & offerre, seu restituere pecuniam taxatam, *text. clar. leg. Quoties 5. cod. de iure dotium.*
 7 Et in his duobus casibus bonorum dotialium periculum spectat ad maritum; *arg. leg. Res in dotem 42. ff. de iure dotium,* quod alioquin ad uxorem tamquam dominum bonorum dotialium pertineret, si sine dolo, aut culpa mariti deteriorarent, vel omnia perirent, ut colligitur ex *leg. Pierumque 10. ff. de iure dotium, juncta leg. penult. & ultim. ff. soluto matrimonio, quemadmodum dos petatur, & leg. ultim. cod. De pactis conuentis, Gloss. verb. Dolum.*

(Si recte scrutentur in *leg. 1. 2. 7. 16. 18. 19. 20. 25. & 29. tit. 1. part. 4.* disposita, quamvis quid amplius, quam quod ab Auctore proponitur, animadvertatur, cum ejus doctrina hujusmodi decisiones conveniunt; ad rem, vide *verb. Qui accusare, vel accusari non possunt, verb. Adulterium quod penas, verb. Divortium, verb. Donatio, & verb. Dos per tot.*)

8 Bona paraphernalia, seu extradotalia sunt omnia alia bona uxoris extra dotem, sic dicta à vocabulo graeco *para, id est, extra, & pherna, id est, dotem; text. & DD. in leg. Hac lege 8. cod. de pactis conuentis.* Horum bonorum paraphernalium, seu extradotalium habet uxor plenam proprietatem, administrationem, & usumfructum, ita ut maritus sine ejus consensu nequaquam hujusmodi bonis se immiscere possit; *leg. Hac lege 8. cod. de pactis conuentis,* quamvis bonum, atque consultum

emptorem marito tradita, fide non habita de pretio, vel pecunie numeratione de presenti, regulatur (1); tali fide habita, si res haud fuerit tradita, idem event (2); prout in quocum creditori expressam hypothecam habente, dummodo tempore contractus prioritatis intercedat: quod in fisco regio obtinet, præsertim, si hac gaudeat prioritatis (3); nec contemni debet, qua de causa fisci debitor oriatur.

que la recibió en guarda ante que la tornase, tal privilegio han las cosas que son dadas en condesejo, que primeramente deben entregar ó pagar las cosas que fuesen encomendadas, que ninguno de los otros deudos, que debiese el finado: Mas las otras cosas que fuesen dadas en condesejo, non por cuenta, nin por peso, nin por medida, si fueren falladas entre los bienes del finado, é si le fuere averiguado que le fueron dadas en guarda ellas, deben ser entregadas en todas guisas á sus dueños ó á sus herederos, ante que se paguen las otras deudas de qual manera quier que sean. *Lex 12. tit. 14. ejusd. Mejora muy grande han los deudos de las cosas que son dadas en encomienda. Ca maguer deba otras deudas aquel que rescibe la cosa en guarda, si gela demandaren, ante la debe pagar que otro deudo que deba. E esto sería como si acacesiese que éste que oviese dado la cosa en encomienda, la demandase en juicio á aquel á quien la habia dado en guarda, é en aquella sazón misma le demandasen otros deudos, porque non fuesen obligados los bienes del deudor, é que non fuesen de tal natura como ésta. Ca ésonce el Juzgador ante debe apremiar á tal deudo. Ca ésonce tal deudo como éste, que fuese primero, ante debe ser pagado, que el otro de la Cámara del Rey, nin el dote de la muger.*

sit mulieri, quæ seipsam marito committit, res etiam ejusdem pari arbitrio gubernari, ut expresse habetur in *cit. leg.* Hac lege 8. *cod. de pactis conuentis.* Et in casu, quo administratio bonorum paraphernalium sit commissa marito, tunc uxor pro his quoque bonis habet tacitam hypothecam in bonis mariti, ut expresse colligitur ex *leg. fin. cod. de pactis conuentis,* ubi sic legitur: *Sin autem hoc scriptum minime invenitur, ex presenti nostra lege habeat hypotheca contra res mariti.* Hæc tamen hypotheca pro bonis paraphernalibus non est ita privilegiata, sicuti hypotheca legalis pro dote, cum ipsi non competat privilegium prælationis concessum pro dote; in *leg. Assiduis 12. cod. qui pot. in pign. hab. adducta supra num. 4. ita Gloss. in leg. Si ego, §. Dotis, ff. de iure dotium, Salices, in leg. Assiduis, num. 13. cod. qui pot. in pign. hab. Merlinus de pign. part. 3. quæst. 54. numer. ultim. Cardin. de Luca de dot. discurs. 120. num. 2. & discurs. 168. num. 26. & alii passim.* Et ratio est, quia de hoc privilegio non est cautum in Jure, & subingrediri regulam, quod non sint extendenda privilegia ultra expressa. Bona antipernalia, seu contradotalia sunt ea, 12 que maritus assignat uxori in compensationem reciprocam dotis. Et horum dominium, etiam quoad usufructum, est pænes maritum. Claudius La Croix *lib. 3. partit. 1. dub. 4. de furto num. 1019.* Bona propria mariti sunt omnia, quæ si possidet, excepta dote. Bona propria uxoris quoad Jus sunt bona dotalia: quoad Jus, 14 et usum sunt bona paraphernalia. Bona communia sunt illa, quæ durante matrimonio accedunt ex communibus bonis, dicunturque *superlucrata,* quorum medietas, quoad Jus ad maritum, & medietas ad uxorem spectat, quoad usum autem, & administrationem omnia spectant ad maritum tantum. Et hoc intellige pro illis provinciis, & 15 regnis, ubi legibus, & institutis receptum est, ut bona mariti sint communia item & uxoris; uti Jure hispanico communia sunt tum ea, quæ communi industria, tum ea, quæ proprio singuli conjugis labore, emptione, venditione &c. lucrantur; tum fructus patrimonii bonorum castrensiis, & quancumque donationum, quæ quidem ita sunt communia, ut dimidium illorum sit mariti, & dimidium uxoris, ut testatur Petrus Navarro de restitu. *lib. 1. num. 93. 97. 100. 122.* consentiente Molina *trac. 2. disput. 272.* Id ipsum in tota fere Gallia praticari docet Cassan. in *consuetudine Burgundie rubr. 4. §. 2.* Unde circa hæc attendenda sunt specialia

16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

enjusque provinciæ leges, & legitimæ consuetudines. (Omnia, quæ ex *num. 8. ad 12.* exclusive referuntur, etsi in *leg. 17. tit. 1. part. 4.* notentur, pro comperito habeatur extra concessa non esse *Reg. 27. & 28. tit. 34. part. 7.* Consonat *lex 2. 3. & 27. tit. 18. part. 3.* Vide *verb. Beneficium in princip.* extendenda privilegia; nihilominus per eandem *leg. 17.* assertur, hypothecam circa res dotales, & paraphernalia æqualiter procedere; ideo statim ac à marito recipiuntur, ejus bona tam præsentia quam futura tacite obligata censentur.)
 16 Ex dictis inferitur primo, maritum graviter peccare consumendo, ac dilapidando bona paraphernalia uxoris sine ejus licentia, adeoque teneri ad restitutionem. Et ratio est, quia revera usurpat rem alienam, scilicet ad uxorem Jure dominii, & administrationis spectantem juste invito domino, & expresse contra *leg. Hac lege, cod. de pactis conuentis,* ubi sic statuitur: *Hac lege decernimus, ut vir in his rebus, quas extra dorem mulier habet, nullam uxore prohibente habeat actionem, nec aliquam rei necessitatem imponat.* Quinimmo etiam sit ab uxore commissa marito administratio bonorum para-

20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

(1) *Lex 1. tit. 9. lib. 5.* como quier que el derecho diga que todas las cosas que han marido y muger, que todas se presumen ser del marido, hasta que la muger mestre que son syeras; pero la costumbre guardada es en contrario, que los bienes que han marido y muger, son de ambos por medio, salvo los que probare cada uno que son suyos apartadamente; y ansi mandamos, que se guarde por ley.

(2) *Reg. Sched. 20. Decembris 1778.* ibi: Sabed, que por D. Alexandro Gutierrez Duran, como Procurador Síndico Personero de la Villa de Alburquerque en la provincia de Extremadura, se me representó, que habiéndose observado en dicha villa de tiempo inmemorial el fuero denominado del Baylo, conforme al qual todos los bienes que los casados llevan al matrimonio, ó adquieren por qualquiera razon, se comunican y sujetan á particion como gananciales; y observándose el mismo fuero en la ciudad de Xerez de los Caballeros, y pueblos de su comarca, todas las particiones que hasta ahora se habian executado en dicha villa habian sido conforme al referido fuero por mitad, sin consideracion de lo que cada uno de los casados llevó al matrimonio, ó hubo durante él, como antes de contraerse. no se haya capitulado casar al fuero de: sobre lo que no solamente no se ha dudado, sino es que por regla general se exponen la observancia del tal fuero por los Autores regnicolas que tratan de particiones; en cuya virtud, causando una doncella de poca edad, noble y robusta, con un hombre de mas edad, no noble ó achacoso, pero de mas caudal, no se práctica en dicha villa de Alburquerque y demas pueblos donde se usa el tal fuero, estipular la dote ó donacion, que en los pueblos donde se observa el fuero de Leon, y se estipula por equivalencia de la ventaja de edad, calidad ó robustez de uno de los contrayentes, por considerarse suplidta esta ventaja con la comunidad de bienes que induce el fuero. Que dudándose al presente en algunos tribunales de estos mis reynos sobre la subsistencia del referido fuero, por decirse no estar aprobado por mi Real Persona, y ser contrario á las leyes; se da motivo para ruidosos pleytos, y á que se reclamen las particiones consentidas, causando graves perjuicios á los que con buena fé han contraido matrimonio con sngetos de desigual caudal, edad, calidad y robustez; sin estipular dote, donacion, ó otra equivalencia. Y para remedio de todo, pidió me sirviese aprobar la observancia de dicho fuero, denominado del Baylo; y mandar que todos los tribunales se arreglasen á él para la decision de los pleytos sobre particiones que ocurran en dicha villa de Alburquerque y demas pueblos donde se ha observado; y por lo menos lo hiciesen asi en quanto á los que procedan de los matrimonios contraidos hasta ahora, y en lo sucesivo lo que fuere de mi real agrado. Con real orden de treinta y uno de Octubre del año próximo pasado fui servido remitir al mi Consejo el citado recurso, para que sobre él me consulte lo conveniente: Y visto y examinado en él este asunto, habiéndose tomado informes del Gobernador y Alcalde mayor de Xerez de los Caballeros, y de la Justicia de la referida villa de Alburquerque, con presencia de ellos, y de las diligencias que se practicaron y remitieron al Consejo, y de que aunque no se encuentra el privilegio de dicho fuero, resulta que se observa en la citada villa de Alburquerque, ciudad de Xerez de los Caballeros, valles de su comarca, y en el reyno de Portugal, con el titulo de la ley de la miatade, que fue concedido á la villa de Alburquerque por Alfonso Tellez, su Fundador, Yerno de Sancho II Rey de Portugal; y que semejantes fueros no están derogados por las leyes del reyno, antes bien se hallan preservados en ellas, especialmente por la primera y sexta de las de Toro; y teniendo presente lo que sobre todo expusieron mis Fiscales en consulta de quince de Septiembre pasado de este año, me hizo presente su parecer; y conformándome con él por mi real resolusion, que fue publicada en el mi Consejo, y mandada cumplir en trece de Octubre próximo, se acordó expedir esta mi cédula: Por la qual apruebo la observancia del fuero, denominado del Baylo; y mando que todos los tribunales de estos mis reynos se arreglen á él para la decision de los pleytos, que sobre particiones ocurran en la citada villa de Alburquerque, ciudad de Xerez de los Caballeros, y demas pueblos donde se ha observado hasta ahora, entendiéndose sin perjuicio de providenciar en adelante otra cosa, si la necesidad y transcurso del tiempo acreditase ser mas conveniente que lo que hoy se observa en razon del citado fuero, si lo representasen los pueblos: En cuya consecuencia os mando igualmente á todos, y á cada uno de vos en vuestros lugares, distritos y jurisdicciones, veais esta mi real resolusion, y la guardéis, cumplais y executéis, y hagais guardar, cumplir y executar en todo y por todo, como en ella se contiene, sin contravenirla, ni permitirlo con ningun pretexto ó causa, antes bien, para que tenga su entero valor y cumplimiento, dareis las órdenes, autos y providencias que convengan: Que asi es mi voluntad.

sa revera usurpat rem alienam, scilicet ad maritum Jure domini, & administrationis spectantem, juste, & rationabiliter invito domino. Est communis. Insuper in provinciis & locis, ubi luca tam uxoris, quam mariti sunt communia, uxor peccat graviter contra justitiam, & tenetur ad restitutionem, si invito rationabiliter marito, ipsa bona communia alienet, dissipando, & surripiendo arg. regul. 19. Juris in 6. ibi: Non est sine culpa, qui rei, que ad ipsum non pertinet, se immiscet. (Leg. 20. tit. 4. lib. 4. For. Regum. L. 6. tit. 8. Reg. 5. tit. 34. p. 7.) Et ratio eadem est, quia vera injuria, injustoque damno afficit tunc maritum, utpote qui in prae- dictis locis habet cum uxore contractum societatis, & quoad omnia plenam administrationem, & usum. Immo in ipsis locis graviter peccat, & tenetur ad restitu- tionem, etiam si alienet dissipando ea bona, quas ipsa in- dustria acquisivit. Et ratio est, quia in ejusmodi locis tum administratio, tum etiam saltem media ex parte usus- fructus ipsi marito competit. Petrus Navarr. lib. 3. de restit. c. 1. n. 90. post Cordubam, Gobat. tract. 5. Qui- narii c. 14. sect. 2. n. 28. & alii. Si vero uxor assumat ea in bonum familiae, in quod maritus ipse erat assump- turus, non obligatur ad quidquam restituendum, quia nullo damno reali afficit hoc modo maritum, esto affi- ciat injuria usurpando sibi ipsius officium, eique admi- nistrationem bonorum communium. Restitutio enim pro- prie non debetur. Molina tom. 3. disp. 715. Cardin. de Lugo tom. 1. de justitia disp. 6. n. 56. Gobat loc. cit.

23 Inferitur tertio, uxorem obligatam in supradictis ca- sibus ad restitutionem teneri saltem restituere de bonis propriis paraphernalibus, si habeat, seu ex ipsis bonis omnino propriis tantum insinueri in suam, aut familiae necessariam sustentationem, quantum est id, in quo lae- sit injuste maritum. Si vero uxor bona paraphernalia, & omnino propria non habeat, tenetur abstinere usu quo- rumdam, que a marito exigendi Jus habet. Si autem hac non sufficiant pro integra, & debita restitutione, tenetur post mortem mariti restituere haereditibus ex do- te, vel aliunde acquisitis. Intellege tamen haec de uxore, que non habuerit maritum similiter prodigum, vel dilapi- datorum, quia si maritus prodigat, vel dilapidet bona communia, vel paraphernalia, tunc erit locus compensa- tionis. Dato autem quod mulier prodiga, vel dilapidatrix non habuerit maritum similiter prodigum vel dilapida- torem; & nullum habeat ex supradictis modis restituendi, & compensandi, tunc excusabit omnimoda impotentia, juxta communem doctrinam in materia de restitutione.

28 Inferitur quarto, posse uxorem sine peccato, & onere restitutionis de bonis communibus, seu propriis mariti disponere in variis casibus. Primo, cum ipsa uxor bona administrat, & familiam gubernat, vel consentiente vi- ro; ut sepe fit, vel viro absente, aegrotante, aliave causa impedito, tunc potest facere honestas donationes, eleemo- syonas, & similes rationabiles expensas, quas ipse ma- ritus gubernans faceret, vel secundum regulas prudentis administrationis facere deberet: non autem excessivas, & notabiliter majores, ut notat Navarr. cap. 173. num. 3. Sporer. tom. 2. tract. 5. sect. 2. num. 53. & alii.

29 Secundo, potest uxor, etiam cum familiam gubernat maritus, sine peccato, & onere restitutionis, ex bonis communibus, & mariti facere eleemosynas, & donationes secundum consuetudinem aliarum mulierum suae condi- tionis. Nec obstat Canon 6. Quod Deo 2. caus. 33. q. 5. ubi ex verbis S. Augustini sic dicitur: Nihil de tua veste, nihil de tuo auro, vel argento, vel quacunque pecunia, vel de rebus terrenis tuis sine ejus, id est, mariti, arbitrio facere debueris. Non obstat, inquam, quia, ut constat ex contextu, S. Augustinus loquitur de nimis profusa eleemo- syna ejusdam nobilis matrone nomine Ecditia, quae omnia fere bona, quae domi habebat, duobus Monachis, ut pauperibus, inscio marito, erogaverat, ibi: Omnia, vel pene omnia, quae habebas, nescio quibus duobus trans- euntibus Monachis tamquam pauperibus eroganda dona- veris. Maritus enim quando eleemosynas, & donationes vetat, videtur vetare solum excessivas, alioquin foret ir- rationaliter contrarius, seu invitus: siquidem uxor non est mancipium viri, sed socia, habens etiam quamdam

autoritatem administrationis etsi subjectam, ne quid in- ordinate fiat; unde nequit maritus omnes eleemosynas, & donationes etiam moderatas, & rationales secundum consuetudinem aliarum mulierum suae conditionis uxori prohibere. (Vide leg. 7. usque ad 13. tit. 23. part. 1. praecipue in 12. ubi de eleemosynis hisce agitur.)

Tertio, potest uxor sine peccato, & onere restituti- nis in suas, filiorum, totiusque familiae necessitates, at- que adeo in victum, vestitum, medicinas, & hujusmodi accipere, & convertere tantum, quantum teneretur ma- ritus,posito, quod hic praevia avaritia, (vide verb. Avari- tia in fin.) vel ignorantia non subministret talia necessa- ria; maritus enim tenetur praestare uxori tamquam matri- fiam vitam, & sustentationem competentem, ut per text. in leg. Et cetera 44. ff. de verb. signific. ibi: Vic- tus appellatione ea significantur, quibus curandis tuen- dique corporis nostri gratia utimur. (Consonat lex 2. tit. 19. 8. tit. 22. part. 4. tit. 9. 20. tit. 16. part. 6. praecipue 5. tit. 33. part. 7.)

Quarto, potest uxor sine peccato & onere restituti- nis eas expensas, donationes & eleemosynas facere, quas necessariae rationabiliter iudicat ad averendum a marito grave damnum, sive spirituale, largiendo v. gr. eleemo- synas, ne Deus ipsum ob flagitia puniat; sive tempora- le v. gr. morbum, mortem, carcerem, si praevia avaritia, vel ignorantia id negligat maritus, sicut fecisse Abigail ad perpetuum ejus laudem legitur 1. cap. 25. num. 18. & 19. Quae cum Nabali viro suo iratum Davidem novisset, eo quod cibaria recusasset, regem hunc donis ma- ximis, quae non indicavit marito suo, placavit: ibi: Fer- tinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duas utres vini, & quinque ardetes coctos, & quinque sata po- lenta, & centum ligaturas vineae passae, & ducentas mar- sas caricarum... Viro autem suo Nabali non indicavit. Sic enim uxor gerit utilis sine negotium mariti, cujus damnum etiam rediret in ipsamet uxorem, ac proinde nequit rationabiliter esse invitus.

Quinto, potest uxor sine peccato, & onere restitu- tionis de bonis communibus, aut mariti, accipere ea, quae maritus certe, & facile concederet, si rogaretur; communitur enim est justa causa non petendi, nec ve- lut ancillam ostendat. Lessius, Lugo, Dicastillo, Bona- cina, & alii cum Gobat, loc. cit. num. 46. & hoc confir- mari potest per doctrinam Suarez tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 11. num. 10. & cap. 15. num. 2. Layman lib. 5. tit. 6. cap. 10. num. 16. Lugo de penit. disp. 19. sect. 2. nu- mer. 22. Raymund. in morali disciplina dist. 24. n. 50. generatim negantium a Petro v. gr. committi furtum, si Paulo inscio reus ipsius surripit, prudenter credens Pau- lum, si eam peteret, donaturum esse. Quod quidem li- cet videatur aperte decideri leg. Inter omnes ff. de furt. numquam erit in praxi sequendum.

Sexto, quando maritus ita dilapidat bona communia, 34 ut periculum sit, ne familia egeat, tunc potest uxor li- cite surripere etiam ea, quae iudicat fore impostum nec- cessaria sibi, & familiae. Immo in tali casu, eo quod ma- ritus dilapidando bona communia faciat injuriam uxori, poterit uxor uti occulta compensatione, aliquid de bonis propriis ipsius mariti subtrahendo; dummodo caveat, ne solum matrimonio propter ignorantiam facta occulta compensationis, restitutio dotis ipsi denuo fiat. Communis.

Septimo, Quando pater, vel mater uxoris, vel ejus 36 ex prioris matrimonio filii sunt ita pauperes, ut juxta suum statum valde misere vivant, tunc potest uxor, si non habeat bona propria, eis succurrere: ex bonis mariti ratio est, quia Jure naturae tenetur istis succurrere si po- test, & isti Jure habent alimenta ab ea petendi, unde maritus non potest Jure id iudicium prohibere, cum Jus, quod habet uxor ad honestam sustentationem extendat se ad illas largitiones, ad quas natura lex obligat; hoc ta- men casu ex Jure communi solum matrimonio debet ip- sa, quae dedit, restituere ex sua dote haereditis mariti, ut docet communis, nisi ab ipso marito vivente, vel ab ejus haereditibus fuerit condonata. Immo potest uxor, ex bonis communibus, vel mariti, si non habet propria, succurrere etiam suis fratribus, & sororibus similis mi- seria, & paupertate afflictis; & ratio est, quia cum mar-

tus Jure communi teneatur fratribus & sororibus suis gravi necessitate pressis subvenire, ut tradunt commu- niter Doctores, cum Gloss. in leg. Qui filium 4. ff. ubi pupillus educari debeat; sic patri ratione tenebitur uxor respectu suorum, ut etiam innuit leg. Marcus 73. §. 1. ff. de Jure dotium, ibi: Manente matrimonio, non per- ditur uxori, ob has causas dos reddi potest, ut se, suos- que aliat, ut fundum idoneum emat, ut in exilium, vel in alium legato parenti praestet alimenta, ut egentem virum, fratrem, sororemque sustineat. (Vide per tot. verb. Alimenta.)

Bona filiorum familias alia sunt castrensia, alia qua- 38 castrensia, alia adventitia, & alia profectitia. Bona castrensia sunt quae filius familias acquirat ratione militiae, sive mobilia sint, sive immobilia, ut stipendia militum, praedae ex hostibus, donationes ducum, data a paren- tibus filio eunti ad bellum, & omnia luca, quae ex tali- bus bonis mediante fructu, vel contractu proveniunt; & horum bonorum proprietatem, dominium, & usufructus, seu administratio spectat pleno Jure ad ipsum filium in- dependenter a parente, adeoque potest de ipsis suo arbi- trario disponere, donando, contrahendo &c. leg. Castren- se 11. ff. de castrensi peculio. Bona quae castrensia sunt ea, quae licet ratione militiae acquisita non sint, gau- dent tamen privilegio castrensi, eo quod acquiruntur medio ordinato ab bono commune reipublicae, ut sunt ea, quae filius acquirat ex artium liberalium professione, ex publico officio Ministri, Advocati, Medici, Judicis, Consiliiarij, Praetoris, & hujusmodi; & ea quae filius Cle- ricus ex beneficio, vel officio ecclesiastico. Est commu- nis; & colligitur ex leg. 2. Cum multa 7. cod. de bonis, 42 quae liberis. Et horum bonorum proprietatem, dominium, & usufructus, seu administratio spectat etiam pleno Jure ad ipsum filium independenter a parente cum sua om- nimoda libertate disponendi de ipsis, ut sibi placuerit, cit. leg. Castrensia 11. ff. de castrensi peculio. Et ratio est, quia ita expedit bono communi reipublicae, ut filius- familias in bonis acquisitis ex officio aliquo publico, si- cuti in bonis acquisitis ex bello, sit sui Jure, & independens a parentibus, non aliis ab obsequio boni communis retrahatur. Bona adventitia sunt ea, quae nec sunt cas- 43 trensia, nec quae castrensia, ita tamen acquisita a filio adhuc sub patria potestate constituto, ut nec a patre proveniunt, nec patri intuitu, aut causa, principaliter sint data, sed omnino aliunde, ut sint bona, quae filius acquirat arte mechanica, industria, casu, fortuna, in- ventione, legato, donatione aliorum, & ea quae Jure haereditario a matre, avia maternis, aliisque propinquis 44 in linea materna acquirat. Et horum bonorum adventiti- orum dominium directum, seu proprietatem habet filius, adeoque mortuo patri illi soli competunt; dominium vero utile, usufructum, & administrationem habet pater, dum vivit, leg. Cum oportet 6. cod. de bonis, quae liberis.

Quandoque tamen etiam usufructum, & adminis- 45 trationem habet filius, ut si pater ipsi concedat, vel sal- tem tacite consentiat; item si ab aliis ipse usufructus sit expresse relictus, vel concessus filio, tunc enim pater ni- hil potest habere, cum super usufructum non possit statu- ti alius usufructus; item si filius accipiat dotem patre non consentiente, nec se obligante. Item quando pater noluit consentire filio ad eum aliquam hereditatem; tunc enim non habet ejus usufructum: In his, & similibus casibus ex communi Doctorem pro certo est, teste Lu- gone tom. 1. disp. 5. sect. 2. n. 23. etiam usufructuum, 46 & administrationem bonorum adventitiarum spectare ad filium. Quod si bona adventitia filii sint usu consump- tibilis, ut pecunia, vinum, frumentum, & similia, cum super his non possit dari usufructus proprie dictus, tunc conceditur patri usufructus minus proprius, cum obligatione restituendi filio tamquam proprietario, in 47 equivalenti, id est, bona adventitia usu consumptibilia debent pro usufructu consignari patri, estimata cum obli- gatione reddendi estimationem transacto tempore usus- fructus; leg. 1. ff. de usufructu earum rerum, quae usu consumuntur. Bona profectitia sunt ea, quae profectis- 47 cuntur, & proveniunt ex rebus patris, & filius in ipsis negociando lucratur, vel intuitu patris donatur filio ad-

huc sub patria potestate constituto; leg. 6. cod. de bonis, quae liberis. Et horum bonorum profectitiarum domi- 48 nium totale, & usufructus spectat ad solum patrem, §. Sanctum, instit. Per quas personas cuique acquir. Unde de hujusmodi bonis profectitiis (Immo nec de ad- 49 ventitiis, cum eorum fructus ad patrem spectet) nihil potest filius alienare sine consensu patris; leg. fin. §. Filio, cod. de bonis, quae liberis. Quod si donentur, vel relinquuntur talia bona occasione quidem aliqua patris, attamen principaliter ex affectu, & amicitia erga filium ipsum, sunt adventitia; leg. 6. cod. de bonis, quae libe- 50 ris. Quae autem ab ipsis parentibus dantur filio in patri- monium, ut suscipiat sacros ordines, vel filiae in dotem, aut filio ad nuptias, ad studia &c. non sunt profectitia, nisi quoad hunc effectum, quod debeant postea in parti- tionem hereditatis cum aliis fratribus afferri; domi- 51 nium tamen eorum, & fructus percipiendi ad filium, vel filiam pertinent, neque ii fructus afferri debent in parti- tionem. Molina disp. 223. §. Hujusmodi autem. Lugo loc. cit. n. 37. in fin. Sporer. cap. 2. tract. 6. in complen- 52 septim. praecip. cap. 1. sect. 2. num. 51. & alii passim.

Ex dictis inferitur primo, posse filium de bonis cas- 52 trensibus, ac quasi castrensibus libere ad suum arbi- trarium independenter a patre disponere, non secus, ac si esset paterfamilias, per donationes, ac contractus; leg. Castrensia 11. ff. de castrensi peculio. Immo potest de ipsis libere disponere etiam per testamentum, & ultimam voluntatem, si tamen sit pater, id est, si expleverit an- num 14. ante enim hoc tempus testari nequit leg. A qua aetate 5. ff. qui test. fac. poss. Et est communis.

Inferitur secundo, filium peccare graviter, & teneri 53 ad restitutionem, si rationabiliter invito patre, notabi- lem quantitatem surripiat de bonis patris, quorum scilicet dominium, vel saltem administratio, & usufructus ad patrem spectat, ut sunt ipsa etiam bona filii adven- titia, & profectitia. Est communis Doctorem ex illo Proverb. 28. n. 25. Qui subtrahit aliquid a patre suo, & a matre, & dicit hoc non esse peccatum, pariter homicida est.

Inferitur tertio, patrem graviter peccare peccato in- 54 justitiae, si filio rationabiliter invito auferat bona cas- trensia, vel quasi castrensia in notabili quantitate, arg. Qui abstulerit 6. caus. 12. q. 2. & leg. fin. cod. de inof- fic. testam. leg. 1. §. fin. cod. ad Macedon. leg. Castrensia 11. ff. de peculio castrensi; ubi expresse statuitur, hu- jusmodi bona pleno jure, tam quoad dominium, quam usumfructum, pertinere ad filium, & in eis patrem nihil habere.

Inferitur quarto, patrem graviter peccare, si bona ad- 55 ventitia filii quoad proprietatem auferat, vel enormiter per malam administrationem, aut alio modo, laedat; colligitur ex leg. Non solum; & leg. Cum oportet, cod. de bonis, quae liberis, ubi dicitur quod proprietatem hujusmodi bonorum nullo Jure pertineat ad patrem, adeoque pater proprietatem hujusmodi bonorum, vel eripiendo, vel enormiter per malam administrationem, aut alio modo laedendo, mortifere peccat; cum de facto aliena sibi usurpet, aut laedat invito rationabiliter domino.

Inferitur quinto, patrem non graviter peccare libere 56 disponendo, auferendo, enormiter laedendo bona profectitia filiorum, sicuti non peccat disponendo de bonis propriis, colligitur ex citat. §. Sanctum, instit. Per quas personas nobis acquir. Ubi dicitur, quod in hujus- modi bonis tam proprietatem, quam usufructus pertinent ad ipsum patrem, & nullo modo ad filios, adeoque pater de illis ad suum libitum disponendo, non peccat, cum utatur re sua, cujus pleno gaudet Jure. Neque ex his potest inferri, ergo bona profectitia filiorum nihil amplius habent, ac si essent bona patrimonialia, & prop- 57 pria patris. Non inquam, hoc potest inferri, quia bona profectitia hoc amplius habent supra bona patrimonialia patris, ut si bona patris publicentur ex aliquo delicto, sub illa publicatione non veniant bona illa profectitia filii, prout probat Sylvester verb. Peculium, quest. 3. per text. in leg. Si finita, §. Si de vetergalibus; ff. de damno infecto.

(Initia 21. part. 1. de peculio agitur Clericorum; 58 quid

quid sit, & quomodo: dupliciter dividitur, in profectitium, & adventitium: quidquid Clericus ex rebus ecclesie acquirat, illud dicitur: istud, preterquamquod comprehendit quod in laico castrense, seu quasi denominatur, quousque alunde, ex suave persona, consanguineorum successione, dominorum, seu amicorum donatione, aut ex aliquo artificio, etiam intelligitur; prescribitur eidem quomodo de eodem peculio disponere possint, dum testamento, aut sine eo decesserint; vide verb. Clericus, Spolium, Successio ab intestato, & verb. Testamentum, in addit. hispan. per tot. Verum in divisione, qua circa filiorumfamilias peculium jam est animadvertendum, ut tales, non excluduntur; ideo ad prædictam distinctionem in Clericis duplex datur respectus: per consequens eadem bonorum denominatio, supra apposita, cum eisdem assertis, differentiis, & qualitatibus per leg. 5. ad 7. tit. 17. partit. 4. 3. tit. 4. part. 5. 13. tit. 1. 3. & 5. tit. 15. part. 6. signatur.

De bonis conjugum, cum filiorumfamilias hic Auctor disserit, at parce pro vastitate materia; latius igitur disserendum.

De Jure communi nullam inter conjuges esse comunione, vel societatem propriam, receptissima Doctorum opinio est; Bugnyon. de leg. abrog. lib. 6. c. 16. Schilter. prax. Jur. Roman. exercit. 36. §. 97. Kobl. de pact. dotal. ad constit. March. quest. 2. At statutus plurimum gentium hæc comunio inducta est; immo laudant hæc statuta Crusius ad Jus statu. Mindens. lib. 1. tit. 13. decis. 3. Melv. ad Jus Lubec. lib. 1. art. 5. tit. 5. num. 9. & sequent.

Spectato itaque Jure communi, bona uxoris vel sunt dotalia, vel paraphernalia, vel receptitia. Bona dotalia sunt res quasvis data marito propter nuptias ad ferenda onera matrimonii. Bona paraphernalia stricte dicta sunt, quæ uxor marito præter dotem tradit. Bona receptitia sunt, quæ uxor marito non tradidit; Strykius jurisdict. dissert. tit. 5. disput. 17. cap. 3. num. 17. & plur. sequent. ubi & illud an data bona dotalia potius, quam paraphernalia præsumenda sint.

De bonis dotalibus agemus in verb. Dos. Ad bona paraphernalia quod attinet, ea constitui possunt voluntate uxoris; vel expressa, vel tacita; Doctores in leg. 9. §. 3. de Jure dotium.

Nomine autem paraphernalium tradi possunt bona omnia, quæ sunt in uxoris dominio. Et quomodo datur possunt multo facilius nomine paraphernalium, quàm doteis, idque quia doteis constitutio transfert Jus in re, non idem vero in constitutione paraphernalium. Quo fit, ut feuda nomine paraphernalium transferri queant; Rosenthal. de feud. cap. 9. conclus. 9. num. 12.

Jus autem mariti in paraphernalis competentis, potissimum est administratio. Et in dubio, si administratio ab uxore simpliciter credita, maritus est generalis, seu universalis administrator paraphernalium; Strykius jurisdict. dissert. tom. 5. disput. 17. cap. 3. num. 8.

Maritus nomine uxoris agens an mandato opus habeat in paraphernalis? Affirmat post alios Giphon. ad leg. 21. cod. de procur. & Hilger. in suo Donello enucleato lib. 18. cap. 12. lit. L. Negat vero, & quidem nominatim refutatis mox laudatis Auctoribus, aliisque, Strykius jurisdict. dissert. tom. 5. disput. 17. cap. 3. n. 9. & sequent.

Extra judicium fas haud est merito juramentum deferre in paraphernalis. In judicio vero licere marito in paraphernalis deferre juramentum, modo causa sit dubia, tenet idem Strykius loc. cit. num. 12.

Restitutionem in integrum nomine uxoris petere in paraphernalis prohibetur, leg. 21. §. 1. ff. de minoribus.

Alienatio in paraphernalis est interdicta marito, si excipias fructus, & res, quæ servando servari nequeunt, & alia id genus de quibus Strykius allegat. disp. n. 14. & plur. sequent. Ubi quod nec consentiente uxore possit maritus alienare bona paraphernalia, quod tamen difficultate non caret.

Solvere etiam potest maritus ex paraphernalis creditibus uxoris. Quinimo cogi ab illis potest ad solvendum; Strykius ibid. n. 15. & seq.

Tenetur maritus circa paraphernalia præstare tantummodo

modo zelum, & diligentiam illam, quam circa suas habere invenitur; leg. fin. cod. de pactis conven. Majorum vero exigit diligentiam laudatus Auctor dicit. loc. num. 19. si maritus fructus lucratur.

Ad quos fructus restituendos tenetur maritus? An fructus consumptos uxor repetere queat a marito? Quid si maritus illos in communem utilitatem, sed invia uxore consumpsit? Hæc & alia de fructibus excutit Strykius dicto loco ad num. 20. ad plur. sequent. Confer etiam in Pisaurien. pecuniaria super fructibus bonorum extradotalium 13. Junii 1742. cor. R. P. D. Caniliac.

Tacita hypotheca, quæ ut ait Auctor num. 10. si ne prælatione competit uxor contra maritum pro paraphernalis, non à die nuptiarum; sed à tempore commissionis, & illationis computanda; Carpov. part. 1. constitut. 28. decis. 87. & sequent.

De bonis receptitiis ut disseramus, quod marito in ea competit Jus, in hoc consistit, quod cautione rati præstita, admittatur ad agendum; Strykius cit. disput. cap. 4. num. 2.

Hactenus de bonis uxoris Jure communi attento; at spectata consuetudine generali tribuente marito administrationem bonorum omnium uxoris, dubitari potest, an amplius dentur bona hæc receptitia uxoris; vide Rot. in dict. Pisaurien. pecuniaria super fructibus bonorum extradotalium 15. Junii 1742. coram Reverendissimo Patre Domino Caniliac.

Bona filiorumfamilias vocabulo peculii designari solent. Dividitur autem peculium in militare & paganicum. Militare vel est castrense, vel quasi castrense. Paganum vel adventitium, vel profectitium. Castrense peculium est, quod filiusfamilias, vel in ipsa militia, vel occasione illius, & ut instructio ad illum redderetur, obvenit; leg. 11. ff. de castren. pecul. Ut igitur peculium dici queat castrense, non sufficit à milite illud esse acquisitum, sed ut in militia vel occasione illius acquisiverit, præcisè requiritur. Hinc facile est dignoscere, ad peculium castrense referenda esse: I. quæ in militia eunt; II. donata etiam ab amicis sunt, modo bona sint mobilia. H. Res, quas filius secum tulit. III. In militia acquisita. Hæreditates compilationis extranei etiam agnati, item fratris, non etiam matris. IV. Quæ ex peculio castrensi empta sunt. Consule, ubi res postulat, Strykius jurisdict. dissert. tom. 8. disp. 26. cap. 2. ad §. 5. ad 8.

Est autem hoc peculium castrense in totum à bonis paternis separatam, nam & proprietas, & usufructus, & libera ejus administratio filio competit, princip. institut. Quibus non est permittitur facere testamentum. leg. 16. §. fin. cod. de usufruct. & habit. Quocirca intuitu ejus omnes contractus filius celebrat; liberè de illo disponit, ut paterfamilias: Mutuum etiam accipit, & cessat exceptio Senatusconsulti Macedoniani. Conventus tamen vel ex mutuo, vel ex alio contractu, gaudet beneficio, quod dicitur competentis; Strykius dicit. disp. 26. dicit. cap. 2. ad §. 9. ad 11.

Erratque Michalor. de fratrib. part. 1. cap. 2. n. 18. ajendo, non omnes fructus ex peculio castrensi convenientes castrensi Jure censeri, sed illos tantum, qui immediate ex eo proveniunt, quos vero opera & industria humana producit, eos pro dimidia parte peculio adventitio cedere; vide eum refutatum Strykius dicit. disp. 26. dicit. cap. 2. §. 12.

Cedit vero peculium castrense patri, si ob delictum filii bona ipsius consenserunt; leg. 3. cod. de bon. proscriptis. Fatina. quest. 24. n. 13. in fin. in licet alii dissentiant, quos citat n. 12. Confer Bruneman. in comment. ad leg. 1. & 3. utrobique per tot. dicit. tit. Quod si ob crimen læsæ majestatis bona filii occupet fiscus, pater hoc peculium præcipuum non habebit, ut præter alios delegatos firmat Michalor. de fratrib. part. 1. num. 9. & cap. 3. num. 16. in fin. Mortuo vero filio, qui obtinet quoad successorem in peculium castrense, expendit Strykius dicit. dissert. 26. cap. 2. §. 13.

Peculium quasi castrense describitur: Substantia rerum à filiofamilias occasione muneris alienus publici, & ex literarum studijs honeste acquisitarum. Pertinet ad ad peculium quasi castrense, quæ filius occasione ali-

cujus muneris publici honeste quasivit, leg. 4. cod. de advoc. div. Jud. Sunt tamen, qui tenent ad peculium quasi castrense referenda dumtaxat esse, quæ ministris aliisque personis in publico officio constitutis ex publico videntur, non item quæ hisce personis à privatis intuitu officii, quod gerunt, afferuntur. Qua ratione Advocati dicitur peculium castrense haud habent, ob defectum publici salarii. Sed pro Advocatis, tum etiam pro Procuratoribus causam dicit Strykius dicit. dissert. 26. cap. 2. §. 16. Pertinent II. donata à patre, vel alio intuitu dignitatis, etiam libri licet studioso donati. III. Artium liberalibus quæ sita. IV. Donata à Principe, vel Augusto. V. Hæreditates, quæ filio occasione militiæ togatæ obvenierint, item ea, quæ ex quasi castrensi peculio empta sunt. Confer Strykius citat. disput. 26. cap. 2. §. 16. & sequent.

De quasi castrensi peculio, non secus ac de castrensi, libere disponit filiusfamilias, & valide se obligat; agere & conveniri potest; idem Auctor loc. mos cit. ubi an filius de libris disponere queat, tum an intuitu hujus peculii quasi castrensis gaudeat filius beneficio competentis?

Peculium adventitium vel est regulare, vel irregulare. Regulare dicitur: Substantia rerum, quæ filiofamilias non ex re patris, vel ejus intuitu, sed aliunde, extramilitaria tamen casum, obvenierunt. Ad regulare hoc peculium adventitium referuntur, quæ prospera fortuna, labor, industria, favor amicorum &c. filiofamilias, citra tamen respectum patris, & extra militia causam adjectur; vide exemplum apud Strykius dicit. dissert. 26. cap. 3. ad §. 2. ad plur. sequent. ubi quid obtineat de quæsitis partim industria filii, partim ex re patris.

Jure Justiniano peculii adventitii regularis proprietatem habet filius, pater vero usufructum, & administrationem, leg. 6. cod. de bonis, quæ liberis. Ratione vero administrationis patri competentis, valde est restricta dispositio filii respectu ejus proprietatis. Ut itaque actus inter vivos celebrare possit filius, consensus patris opus habet; leg. fin. §. 1. cod. de bonis, quæ liberis. Ceterum si contraxerit sine consensu patris, valide obligatur, sed differenda est executio donec vel moriatur pater, vel ipse filius consequatur usufructum cum administratione, v. gr. si patris bona ob delictum læsæ majestatis exceptæ, confiscantur, Cavalcan. de usufruct. mulier. relid. num. 235.

Agere quoque, & conveniri, non nisi consensu patris, filius de hoc peculio valet, dicit. leg. fin. §. 1. lib. dicit. tit. Testamentum vero de hoc peculio, nec consentiente quidem patre, condere valet, leg. 3. cod. qui testamentum facer. pot. An vero de consensu patris mortis causa donare possit? Affirmat Strykius dicit. disput. 26. cap. 3. §. 11.

Pater non tenetur cavere de rato, leg. fin. §. 4. cod. de bonis, quæ liberis. Nec conficere inventarium, nec reddere rationem de administratione sua, licet ad secundas transeat nuptias, leg. 6. §. 2. leg. fin. §. 4. dicit. tit.

Non tamen effrenata patri datur licentia liberis sine justa causa præjudicandi. Indistincte alienare hæc bona pater nequit; vide tamen limitationes apud Strykius dicit. disput. 26. cap. 3. §. 15. ubi an & quando opere in judicio valeat, & transigere. Prospectum etiam est filii hypotheca tacita in omnibus bonis patris, leg. 8. §. fin. cod. de secund. nuptiis. Nec ratione solum bonorum maternorum, lucrorumque nuptiarum tantum, sed omnium bonorum adventitiorum, quorum pater habet usufructum & administrationem; Strykius cod. loc. §. 12.

Irregulare peculium adventitium est, quod non quoad proprietatem tantum, sed etiam quoad usufructum & administrationem à bonis & rationibus paternis separatim est, ita ut pater nil Juris in illud prætere mereat. Ad irregulare hoc peculium adventitium spectant: I. Quæ dissentiente patre acquisita. II. Quæ sub conditione relicta, ne patri usufructus acquiratur. III. Portio hæreditatis fraternalis. IV. Quod ob divortium parentum acquisitum. V. Bona adventitia, quorum usufructum pater remisit. VI. Quæ pater ex peculio adventitio alienavit, & filius recuperavit. VII. Fructus dotis. VIII. Quæ pater gravatus est restituere; confer Lauterbach. dissert. de pecul. advent. irregul. lib. 10. & sequent. & de usufruct. paterni thesaur. 22. num. 5. & thesaur. leg. & Strykius dicit. disp. 26. cap. 3. §. 18. & plur. seq.

Filius in hoc peculio adventitio irregulari idem Jus habet, quod in quasi castrensi ipsi competit, excepta solummodo factione testamenti; Strykius dicit. disp. 26. cap. 3. §. 20. sequent. ubi quod etiam mutuum contrahere potest.

Peculium profectitium est substantia rerum, quas filius vel ex re patris, vel ejus occasione & intuitu, acquisivit, citra tamen militiæ causam. Referuntur ad peculium profectitium: I. Bona ex re patris profecta. II. Quæ intuitu patris filio sunt donata. In dubio vero presumptio est, quod filio facta sit donatio. III. Fructus ex rebus filio in peculio à patre concessis obventis, sive industrialibus sive civilibus; modo filios sciente & patiente patre filius administrare incipiat; Strykius dicit. disput. 26. cap. 4. §. 2.

De pecunia ludicra queritur quorum sit referenda? Vide Strykius dicit. disput. 26. cap. 3. §. 21. & plur. sequent. tum Rot. in Ferrarioris. focalium 4. Februarii, & 17. Junii 1746. cor. clar. mem. Millin.

Hujus peculii pater nedum proprietatem, sed & usufructum habet. Quocirca nec directe, nec indirecte in hoc peculio præjudicare filius patri potest. Quæ vero pater presumptive faceret, vel facere deberet, si bona administraret, facere filius potest. Hinc descendit, quod filius contrahere potest de hoc peculio, & quidem obligando ipsum patrem peculio tenus; Strykius dicit. disput. 26. cap. 4. §. 5. ubi quid patria potestate sublata de hoc peculio obtineat. (Repete supra animadvertenda).

BREVE, BULLA.

Quid sint: Unde dicantur; & in quibus differant, & convenient.

SUMMARIUM.

- N**OMINE Brevis apostolici venit ille litera pontificia, que in membranis subtilibus, & candidis, charactere latino, nitido, eleganti, ac intelligibili sum descripta, & non sigillo plumbeo, sed cera rubra chardulis lineis inclusa, annulo Picatoris sum signata, ac manu Secretarii subscripta, ac signetur annulo Picatoris, à quo subscribuntur, & quare sic dicantur, ad num. 5.
- Q**ue sub nomine Bullæ comprehendantur: que differentia inter utrumque, ad num. 18.
- Q**ue pars in falsificantibus, & unde habent vim legis, ad num. 20.

De omnibus bonis, licet sub patria potestate constitutus filiusfamilias, si pubertatem adimplet, bene condere testamentum potest (1); aliter vero, minime (2).

(1) Lex 4. tit. 4. lib. 5. El hijo ó hija que está en poder de su padre, seyendo de edad legitima para hacer testamento, pueda hacer testamento como si estuviese fuera de su poder.

(2) Lex 13. tit. 1. part. 6. Otro sí decimos, que el Ferrar. Biblioth. Tom. 1.

mozo que es menor de catorce años, y la moza que es menor de doce años, maguer non sean en poder de su padre, nin de su abuelo, non puede hacer testamento.

Vide verb. Testamentum in fin. & in addit. hispan. per tot.

Hhh

21 Supplementa Auctoris, ad num. 22.
23 Additiones ex aliena manu.

NOMINE brevis apostolici veniunt illæ literæ pontificiæ, quæ in membranis subtilibus, & candidis charactere latino, nitido, eleganti, ac intelligibili sunt descriptæ, & non sigillo plumbeo, sed cera chordulis lineis inclusa, annulo Piscatoris sunt signatæ, ac manu Secretarii subscriptæ. Rota de exec. liter. apostol. cap. 2. num. 30. Ameyden. de styl. Datar. cap. 28. num. 2. Reiffenstuel. lib. 1. decret. tit. 2. num. 16. Petra tom. 2. ad constitut. apostol. §. 2. Proamial. num. 1. Tales literæ pontificiæ, seu brevia apostolica signantur annulo Piscatoris, sic dicto ab insculpta imagine S. Petri eo modo, quo è navicula in mari piscabatur, quo annulo simpliciter usum fuisse Divum Petrum traditur; Petra loc. cit. n. 2. & cante servatur apud intimum familiarem Papæ, post cujus mortem statim frangitur per Cardinalem Camerarium. Hæc brevia subscribuntur tantum à Secretario Brevium, qui solet esse aliquis magnus Prelatus, vel Cardinalis maximæ doctrinæ, & apprime versatus in sacris canonibus, & in variis stylis Apostolicæ pro concedendis gratiis, & expediendis literis pontificiis. Dicuntur autem Brevia, quia res in ipsis contentæ conscribuntur summam, & in brevioribus verbis, quàm in bullis, in quibus magis pontificia dignitas longiori sermone explicatur. Rebuffus in praxi benefic. n. 6. Cherubin. ad Bullarium lib. 2. fol. 86. ad bullam 18. Gregorii XIII. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. Gloss. 60. n. 19. Petra l. c. n. 2. Vel cum interdum prolixitate sua non correspondeant hujus nominis etymologie, dicuntur Brevia ex eo, quia in brevibus materiis, seu breve negotium concernentibus, concedi solent; nam in arduis negotiis communis Bullæ expediuntur. Rebuff. in addit. ad reg. Cancell. 34. §. Breve. Cardin. de Luc. tom. 3. de relatione curia discurs. 7. num. 9.

Nomine Bullæ veniunt illæ literæ pontificiæ, quæ expediuntur sub plumbo, sive sigillo plumbeo pendente ex chordulis, conscriptæ in membrana magis nigra, & rudi, atque antiquo charactere Gothico; Cardin. de Luca tom. 3. de relat. Curia disc. 7. num. 9. Reiffenstuel. loc. cit. Rebuffus ad dict. regul. Cancell. circa fin. ubi addit, sicuti praxis habet, quod si bulla expediatur in materia gratiæ, sigillum plumbeum pendeat ex chorda ætica; si vero fuerit bulla Justitiæ, seu data in materia contentiosa, illud pendeat ex chorda de carne, uti jam antea observavit Felinus in cap. Postulatis, num. 1. §. Dum declarat. de rescriptis, & hoc sigillum custoditur in Palatio Vaticano per Præsidentem Plumbi, & statim rumpitur post obitum Pontificis, sicut Piscatoris. Bullæ scribuntur in membranis rudibus cum charactere Gothico, licet latino, ducto tali usu ab eo tempore, quo Sedes Apostolica residebat in civitate Avenionensi. Cardin. de Luca loc. cit. n. 12. Petra loc. cit. n. 18. Bulla vocatur à Boule, quo nuncupabantur ornamenta quadam orbicularia. Carol. Dufresne in Gloss. verb. Bulla. Petra loc. cit. §. 1. proamial. num. 2. & ex hoc existimatur morem invaluisse, ut sigilla quoque propter formam orbicularem nuncuparentur Bullæ; Petra ibidem. Bulla enim proprie erat Imperatoris sigillum, quod apponi consueverat in literis ad vasa continentibus; cap. Licet, de crimine falsi, & quia sigillum erat aureum, dicebantur hujusmodi imperiales literæ bullæ aureæ, juxta Gloss. verb. Aarea bulla in Clement. 1. de Jurisjur. Siquæ bullare idem est, ac sigillare, & literæ bullatæ, sigillatæ significantur. Arnoldus Hist. Sclavor. lib. 7. c. 14. ibi: Et Rex vadæ, ait, & post modicum revertere, & invenies literas bullatas. Opingh. de Jure sigilli cap. 7. Petra loc. cit. num. 9.

Brevia, & bullæ inter se multipliciter differunt. Primò, quia brevia à Curia romana expediuntur per Secretariam apostolicam sub annulo Piscatoris; bullæ vero expediuntur per Cancellariam apostolicam sub sigillo plumbeo habente hæc temporibus ex una parte imaginem SS. Petri & Pauli, & ex altera nomen Papæ regnantis impressum, quod sigillum esse suum ultimum complementum, adeo ut ipsæ bullæ ante illius appensionem, nec

dum expeditæ censeantur; cap. Licet 5. de crimine falsi. Rota part. 5. tom. 2. decis. 560. num. 4. Secundò, quia brevia scribuntur in membranis magis nigris, & grossis, seu rudibus. Tertio, quia brevia scribuntur charactere latino, juxta nostrum usum intelligibili, nitido, eleganti; bullæ verò scribuntur charactere antiquo Gothico, licet latino, nulla linea, nec puncto adhibitis nec servata orthographia, sicut in brevibus observatur. Quartò, quia in brevibus data incipiunt annuum à die Nativitatis: In bullis verò à die Incarnationis. Quintò, quia in brevibus ponitur data temporis brevior; In bullis verò data temporis longior. Sextò, quia brevia incipiunt cum his verbis ad formam tituli: Clemens Papa XII. Bullæ verò incipiunt cum verbis: Clemens Episcopus Servus Servorum Dei, non in medio, & forma tituli, sed à capite versiculi. Septimò, quia brevia expediuntur etiam ante Papæ coronationem; Bullæ verò regulariter solum post Papæ coronationem; & dato quod ratione dilatare coronationis expeditur ante ipsam aliqua bulla, quæ etiam media seu dimidia bulla idè appellatur, quia Pontifices tunc temporis non bullant bulla integra, sed mediam tantum bullam ponunt, seu sigillum plumbeum, habens ex uno latere capita SS. Apostolorum Petri, & Pauli insculpta, & ex alio latere, quo ponitur nomen, bulla est sine nomine. Vide Fagnan. in capit. Licet de electione num. 9. tunc inscribitur Pontificatus, ut infra: Datum suscepti à nobis Apostolatus officii anno &c. ubi post coronationem inscribitur Pontificatus absolute, ut infra: Datum Pontificatus nostri anno &c. incipiendo tantum anno Pontificatus à die coronationis, ut observavit Fagnan. lib. 1. decret. in cap. Licet 6. de elect. n. 9. & 10. Petra loc. cit. §. Tertio proam. n. 7. Et quoad supra dictas, & alias differentias inter brevia, & bullas, vide Corrad. in prax. dispens. lib. 2. cap. 7. n. 29. Ros. de execut. liter. apostol. cap. 2. n. 67. Petram loc. cit. n. 6. & 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. Cardin. de Luc. in relat. roman. Curia disc. 7. Ameyden. de stylo Datarie. Reiffenstuel. lib. 1. decretal. cit. 2. §. 1. n. 19. & 20. & alios Canonistas passim.

Non obstantibus autem supradictis, & aliis differentiis inter brevia, & bullas & non obstante, quod major fides soleat adhiberi bullis, quàm brevibus, ex quo bullæ sint solemniori ritu conscriptæ omnibus patent, ut observavit Gonzal. ad regul. 8. Cancell. Gloss. 59. num. 6. & Petra loc. cit. §. 3. proamial. n. 14. Tamen in hoc conveniunt, quod brevia apostolica rite confecta, tantam vim habeant in illis materiis, in quibus conscribuntur, quantum habent bullæ in ceteris materiis; ac proinde brevia rite confecta parificantur, & conveniunt in effectu cum bullis; siquæ non solum ille incidit in crimen falsi, hujusque penis tenetur, qui corrupit bullas Romanæ Pontificis; sed etiam qui falsificat, & corrupit brevia apostolica; argum. cap. Ad falsarium 7. de crimine falsi, & notat Rebuff. in addit. ad regul. 34. Cancellar. §. Breve. Reiffenst. loc. cit. num. 18. Gonzal. loc. cit. num. 15. Petra loc. cit. num. 14. Unde etiam brevia apostolica habent vim legis, leg. fin. cod. de legibus. Rota part. 10. recent. decis. 79. num. 9. Non esse tamen censendos ab Episcopo excommunicatos qui mutant verba in literis apostolicis rei veritatem non inficientia, solidis rationibus defendit Maraviglia in leg. Prudentiæ episcopalis contra nonnullos ibidem citatos.

(In majorem præcedentium comprobationem vide per tot. quæ in verb. Annulus, & v. Degradato, exponuntur, ibique recognoscantur addition. novis. hisp. Circa literarum apostolicarum executionem mente retineantur additiones hispan. verb. Alternativa, Cancellaria, n. 20. verb. Concilium, verb. Confraternitas, vers. Antequam; verb. Notarius, & Sedes vacans).

* Gratiam genera per Secretariam brevium secretorum private expendenda sub pena nullitatis, assignantur à Benedicto XIV. tom. 1. consirt. 145. incip. Giavissimum §. 5. nempe altaria portallia, altaria privilegiata, concessiones habitus militiæ Domini nostri Jesu Christi, aut alterius militiæ similis, Advocaciones causarum, & extinctiones litium, Abbreviatoriæ Nuntiarum, & plurima alia, quæ ibi enumerantur, & brevitas

22 tis gratia ibi videnda relinquuntur. Et quæ promiscue per eandem, & Datariam apostolicam expediti possunt, assignatur ibid. §. 6. neque confirmationes contractuum, statutorum, privilegiorum, ordinationum, concordiarum, & transactionum, tam in forma communi, quàm in forma specifica: Absolutiones cum dispensationibus ad ordines super irregularitate provenientes ad defectu corporis, vel ex delicto, non tamen homicidii in statu ecclesiæ commissi; confirmationes decreti judicis, & alia multa ibi videnda, una cum illis, quæ Datarie Apostolicæ privative quod Secretariam prædicam reservantur.

23 Saepè in foro de eo quæstio est, utrum bullæ vere sint, an falsæ. Longum autem esset cunctas regulas tradere, quibus veræ à falsis Bullis sint discernendæ; Consule pro re nata Rotam in Ratisbonen. Vicarie 1. Aprilis 1743. cor. bon. memor. Vais, & 4. Mart. 1746. coram clar. mem. Millin. in Nullius seu Terraconen. Prædentie 13. Maji 1746. cor. mox memorato clar. mem. Millin. 20. Februar. & 19. Jun. 1747. coram R. P. D. Elephantuc. &

BULLA CRUCIATÆ.

SUMMARIUM.

- 1 Bulla Cruciatæ unde dicta, & quid sit, ad numer. 2.
- 3 Quid requiratur ad illam obtinendam, ad n. 10.
- 11 Quandiu duret, ad n. 12.
- 13 Ut Bulla communis proxi, quid requiratur, ad numer. 15.
- 16 An possit sumi pro alio, ad n. 19.
- 20 Quoties sumi possit.
- 21 Varia privilegia per Bullam concessa tempore interdicti, ad n. 28.
- 29 Facultas vescendi lacticiis, ad n. 40.
- 41 Lucrandi varias indulgentias, ad n. 42.
- 43 Lucrandi indulgentias stationum, ad n. 46.
- 47 Eligendi Confessarius pro absolutione à reservatis, ad n. 52.
- 53 Et pro commutatione votorum, ad n. 57.
- 58 Facultas Commissarii suspendendi indulgentias, ad num. 64.
- 65 Et faciendi compositionem super bonis illicitè acquisitis, & retentis, &c. ad n. 74.
- 75 Quot Bullæ ad hunc effectum accipi possint.
- 76 Taxa hujus Bullæ.
- 77 Requirita ad ejus acquisitionem, ac valorem, ad numer. 81.
- 79 Prodest etiam defunctis.
- 80 De Bullis pro defunctis, ad n. 90.

BULLA Cruciatæ sic dicitur, quia olim hæc Bulla concedebatur militibus, qui rubeo signo Sanctæ Crucis insigniti ad bellum contra Turcas proficiscerentur sub Urbano II. & in Concilio Lateranensi sub Julio II. & nunc concedi solet cunctis utriusque sexus Christi fidelibus in regnis, ac provinciis omnibus Hispaniarum regi subjectis certam opem, seu operam in subsidium belli contra infideles, & hereticos conferentibus.

Unde Bulla Cruciatæ recte describitur quod sit Diploma, seu Breve Pontificium continens gratias multas concessas Christi fidelibus, sive per pugnam, sive per pia opera, sive per eleemosynam ad bellum contra infideles, & hereticos concurrentibus; Est in communis.

Ad obtinendam valide hanc Bullam debet quis consistere in regnis, vel provinciis, seu territoriis Regi Hispaniarum subjectis, vel ad illa accedere, ut patet ex verbis Bullæ, ibi: *Consistentibus, & ad illa declinantibus*. Hinc non valet Bulla in regnis, insulis, aut locis, quæ ab obedientia, & dominio Regis Hispaniarum recesserint, & obedientiæ, ac dominio alterius Principis se cum juramento submiserint. Nisi Summus Pontifex Bullam in favorem talis regni, insulæ, aut loci denuo concesserit. La-Croix l. 8. tract. de Sancta Cruciatæ Bulla

24 dub. 2. vers. Inferitur secundò, & alii passim. Unde etiam si alicui existenti extra regna, & provincias Bullæ, ab alio accipiatur, & remittatur Bulla, non poterit gaudere Bullæ privilegiis, quia bulla requirit, ut qui ejus privilegia gaudere voluerit, eo tempore quo Bulla accipitur, sit in eipso loco, cui Bulla conceditur. La-Croix l. c. vers. Deducitur quinto. Felix Potest. 1. p. 4. cap. 10. n. 341. & alii.

Possunt tamen extranei valide recipere Bullam, si personaliter ad locum Bullæ accedant, etiam solum transierint per unum diem, immò per unam horam quacumque causa, etiam solo animo sumendi Bullam, & statim discedendi, quia Bulla conceditur non solum illis, qui in regnis, & insulis Regi Hispaniarum subjectis fixe commorantur, sed etiam illis, qui ad illam ditionem declinant, seu adveniunt, ut patet ex adductis Bullæ verbis. *Consistentibus, & ad illa declinantibus; Et idem dicitur etiam solum ad illius loci, seu civitatis martirium portum perveniat, & inde mittant amicos, qui ipsi Bullam accipiant, ipsis in civitatem, immò in litus non descendentes, quia porrus absolute, & simpliciter pars est civitatis, seu regni. Tamburin. tract. de Bulla Cruciatæ, cap. 3. num. 1. & 2. La-Croix loc. cit. vers. Habetur septimo, & alii. Ipsi autem extranei, si de loco acceptæ Bullæ transeant ad locum, ubi Bulla non valet, possunt adhuc ibi gaudere privilegiis ejusdem Bullæ, exceptis privilegiis, quoad lacticia, & carnes, quia ista sola privilegia extra provincias Regi Hispaniarum subjectas expresse in Bulla excipiuntur, minime verò alia: Exceptio autem firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis. l. Quæstio 12. §. 43. ff. de instru. & instrumento legato, cap. Dominus 6. caus. 32. quest. 71. cap. Quoniam 2. de conjugio leprocorum cum similibus. (Vid. v. Arma, vers. Axioma: 1. p. 23. vers. Auditor; in fin. num. 7. pag. 251. Concordat lex etiam 2. tit. 2. p. 7.) Mendo disp. 3. num. 6. Suarez l. 8. de legibus cap. 26. num. 4. Felix Potestas loc. cit. numer. 3840. La-Croix loc. cit. vers. Inferitur quartò, cum aliis ibi allegatis.*

Pro Bulla Cruciatæ obtinenda, ejusque privilegii fruendis debet quis, vel propriis expensis militare personaliter in exercitu ab Hispaniarum Rege contra Turcas, aut Infideles misso, aut aliam personalem operam per totum annum præstare. Vel si nequiverit, seu noluerit id personaliter præstare, debet alium ad talem exercitum mittere, ut supradicta suo nomine præstet. Vel tandem si nec per se, nec per alium id præstiterit, debet taxatam à Commissario Bullæ eleemosynam erogare, cum à Summo Pontifice non sit ipsa taxata, sed taxanda à Commissario Bullæ relicta, ut patet ex verbis Bullæ Gregorii XIII. à subsequentibus Pontificibus confirmatæ: *Item conceditur facultas Commissario, ut dictam subventionis quantitatem à fidelibus, ut prædictur, pro viris, & defunctis juxta personarum qualitatem, & bonorum quantitatem arbitrari possit.*

Eleemosyna autem à Commissario Bullæ taxata est sequens, diversa pro diversitate personarum; Cardinales enim, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates habentes jurisdictionem episcopalem, Inquisitiones, & Dignitates Cathedralium, Duces, Marchiones, Comites, Commendatores Majores, Prætores, Generales, & alii Officiales Curie suæ Majestatis, ac Domini Vassallorum, eorumque uxores, suis viris viventibus, debent pro communi Bullæ vivorum præstare octo regales, seu octo argenteos castellanos. Vidue verò, si nullo proprio titulo ex dictis gaudeant, duos solum regales, aut argenteos castellanos erogare debent. Reliquæ personæ cujuscumque status, & conditionis existant, duos item solum regales, aut argenteos castellanos erogare tenentur.

Pecunia eroganda pro Bulla debet esse propria illius, qui vult Bullam obtinere, cum Pontifex in Bulla expresse dicat: *Ex bonis sibi à Deo collatis*. Unde non potest obtineri Bulla cum pecunia in individuo futiva, cum ipsa non sit propria, sed aliena. Potest tamen obtineri Bulla cum tali pecunia futiva, si jam fuerit ita immixta cum alia propria furis, ut discerni non possit, quia in tali casu illa per dictam immixtionem jam transit in do-